FINANSSIALA

15.4.2021

Veli-Matti Mattila, Olli Salmi

## FA:n vastauksia talousvaliokunnan kirjallisiin kysymyksiin (E 10/2021 vp)

*1) Mitkä ovat keskeisimmät syyt sille, että järjestämättömiä luottoja (NPL, non-performing loan) on edelleen pankkien taseissa eurokriisin jäljiltä?*

Syitä on monia. Eräissä jäsenmaissa on ollut nähtävissä poliittista haluttomuutta ratkaista ongelmia kansallisin toimenpitein. Tätä haluttomuutta on voimistanut talouksien hidas toipuminen finanssi- ja eurokriisistä. Toinen on järjestämättömien saamisten jälkimarkkinoiden kehittymättömyys. Lisäksi oikeusjärjestelmien toimintakyvyssä ja lainsäädännössä on maiden välillä eroja, mikä näkyy mm. siinä, että joissain jäsenmaissa vakuuksien realisointiprosessit ovat hyvin hitaita. Realisoinnin nopeuttaminen edellyttäisi muutoksia konkurssilainsäädäntöön, mikä voi olla poliittisesti vaikea asia.

Edellä mainituista syistä johtuen järjestämättömiä luottoja ei saada alaskirjattua (ja niiden vakuuksia realisoitua) tai niitä ei saada myytyä pankkien taseista pois.

*2) Millä keinoilla NPL-luotoista pitäisi päästä eroon, ennen pankkiunionin loppuunsaattamista (ml yhteinen talletussuoja)?*

Keinona on puuttuminen edellä mainittuihin syihin. Komissio on jo antanut lainsäädäntöesityksiä, joilla pyritään edistämään järjestämättömien saamisten myyntiä pois pankkien taseista ja jälkimarkkinoiden kehittymistä. Lisäksi tarvitaan muutoksia monien maiden kansallisiin konkurssilainsäädäntöihin. Vakuudet tulisi saada realisoitua nopeammin tai myytyä pois pankkien taseista. Kun pankki on vastuumielessä kokonaan irrotettu ongelmaluotoistaan ja kauppahinta on saatu perittyä, voidaan pankin taseen todellinen arvo ja siten omien varojen määrä eli vakavaraisuustilanne saada selville. Mikäli vakavaraisuus alittaa vaatimukset, pankin tulee ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Vasta kun eri maiden pankkisektorien kunto on riittävän yhdenmukainen, voidaan edetä pankkiunionin loppuunsaattamisessa.

*3) Jos pankkeja ei saa valtiollisesti tukea ja tuottamattomia luottoja ei saada tuottaviksi, ainoa vaihtoehto on kirjata NPL-luotot alas ja myydä ne markkinahintaan, mikä edellyttäisi pankkien pääomittamista. Kuka ne pankit pääomittaisi, ja millä ehdoilla?*

Jos pankin omien varojen määrä alittaa vaatimukset eikä se kykene hankkimaan omistajiltaan ja muilta sijoittajilta uutta pääomaa, sitä ei tule pääomittaa julkisin varoin, vaan se pitää saattaa hallitusti pois markkinoilta. Pankkiin sijoittaneiden tahojen tulee silloin kantaa vastuu tappioista.

*4) Miten pankkeja pitäisi jatkossa säännellä, että NPL-luottoja ei paljon syntyisi?*

Pankkien toimintaa säännellään ja valvotaan jo hyvin seikkaperäisesti. Suoraan pankkeihin kohdistuvan sääntelyn määrän lisääminen ei estä uusien järjestämättömien saamisten syntymistä, koska niiden syntyyn vaikuttavat myös kokonaistaloudelliset olosuhteet (kuten talouden rakennemuutokset, teknisen kehityksen tuomat muutokset yritysten kilpailuasemiin jne.) ja talouteen iskevät erilaiset sokit (kuten pandemiat). Sen sijaan tulisi panostaa sellaiseen pankkien valvontaan, jonka avulla kriisinratkaisu voidaan aloittaa oikea-aikaisesti, sekä

pankkien omistajien ja velkojien vastuun toteuttamiseen olemassa olevan sääntelyn mukaisesti.

*5) Kestävätkö pankit ja talous tiukempaa pankkisääntelyä, ja jos, niin millä edellytyksillä?*

Pankkien sääntely on erittäin laaja-alaista ja raskasta, ja nykymuodossaan pankkien valvonta ei aina keskity kaikkein olennaisimpiin asioihin. Sekä pankkien että valvojien resursseja kulutetaan paljon raportointi- ja muuhun työhön, jonka hyödyllisyyttä ei välttämättä ole loppuun asti mietitty. Sääntelyllä on aina kustannuksensa, joka rasittaa pankkien kannattavuutta ja heijastuu myös siihen, miten ja millä ehdoilla pankit voivat tarjota asiakkailleen luottoja ja muita palveluja.

Sääntely voi lisäksi muodostua esteeksi jonkin toiminnan rahoittamiselle. Tämä johtuu siitä, että rahoittamisen prosessit ja kustannukset esim. omien varojen sitoutumisen kannalta muodostuvat sääntelyn vuoksi niin raskaiksi, että tiettyjen kohteiden rahoittamiseen ei ole taloudellisessa mielessä kannattavaa ryhtyä. Tällöin rahoitus usein siirtyy julkisten organisaatioiden tehtäväksi ja siten veronmaksajien vastuulla tapahtuvaksi. Yksi esimerkki tästä on suurempien vientihankkeiden rahoitus, joka esimerkiksi Suomessa alkaa olla merkittävältä osin Finnveran vastuulla (mm. risteilijät). Tämä ei ole toivottava kehityssuunta. Pankkien sääntelyä tulisikin uudelleenarvioida monelta osin, ja erityisesti yritysrahoitusta tulisi helpottaa. Olisi myös tärkeää, että pankkien ja muiden rahoitusta tarjoavien toimijoiden sääntely olisi yhdenmukaista. Vain tällä tavalla voidaan taata reilu kilpailutilanne (level playing-field).

*6) Ongelma esiintyy lähinnä eurokriisimaissa, ja alkaa olla 10 vuotta vanha. Eikö olisi eurooppalaisen ongelman sijaan perustellumpaa puhua eurokriisimaista ja näiden maiden ongelmien hoitamisen keskeneräisyydestä?*

Järjestämättömien saamisten määrä on suurin Kreikassa ja Kyproksella, ja niitä on runsaasti myös Italiassa ja Portugalissa. On tosin huomattava, että myös monissa euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa – kuten Bulgariassa, Puolassa ja Unkarissa – järjestämättömien saamisten osuus luottokannasta on merkittävä.

Suuret NPL-tasot ovat kuitenkin euroalueen näkökulmasta erityinen ongelma, koska euroalueella on erilaisia yhteisvastuuelementtejä, joihin lukeutuu mm. pankkiunioni. Pankkiunionin loppuunsaattamisen ehtona tulee olla NPL-tasojen tuntuva pienentäminen, jotta pankkiunioni pysyy kaikkien kannalta reiluna ja perustaltaan terveenä rakennelmana. Sääntelyssä tulisi pitää terveet pankit erillään kriisipankeista, jotta edellä mainittuja ei rankaista jälkimmäisten virheistä.

*7) Mikäli haluamme saada NPL-luottokannan alas, meidän pitäisi tosiasiallisesti ratkaista sekä eurokriisi että pääomittaa pankit. Onko tavoite realistinen, ja mitä se edellyttäisi?*

Pandemian myötä NPL-määrät ovat kääntymässä uudelleen selvään kasvuun, ja lähivuosina ollaan todennäköisesti tilanteessa, jossa moni eurooppalainen pankki on vaikeuksissa samaan aikaan, kun erilaisten väliaikaisten elvytystoimien vaikutus alkaa hiipua. Ratkaistavana on siis samanaikaisesti sekä eurokriisin perintö että koronakriisin tuomat ongelmat. Tämä korostaa rakenteellisten uudistusten keskeistä

FINANSSIALA

15.4.2021

Veli-Matti Mattila, Olli Salmi

roolia EU-maiden talouksien vahvistamisessa ja tarvetta saattaa julkiset taloudet nopeasti kestävälle pohjalle. Samalla kriisipankit tulee ajaa alas hallitusti. Tällöin pankkeihin sijoittaneiden tahojen tehtävänä on ottaa vastaan tappiot sijoittajanvastuuta koskevan sääntelyn mukaisesti.

*8) Onko Suomen etu pysytellä mahdollisimman kaukana tästä kuviosta, vai ottaa kannettavaksemme takauksia ja vastuita, tai peräti lahjoittaa suoraan rahaa pankkien pääomituksiin?*

Suomen ja suomalaisten pankkien ei pidä ottaa vastatakseen muiden jäsenmaiden ja niiden pankkien ongelmia. Ongelmien ratkaisu on tehtävä ensisijaisesti kunkin maan ja sen pankkien omilla toimenpiteillä ja kustannuksella. Yhteisvastuun laajentamista tulisi kaikin tavoin välttää, koska nykytilanteessa eri maiden pankkijärjestelmien kuntoerot ovat suuret eikä reilua tapaa jakaa vastuuta ole. Tästä näkökulmasta on valitettavaa, että Suomi on hiljattain allekirjoittanut sopimuksen, jolla aikaistetaan yhteiseen pankkikriisirahastoon kerättävien ylimääräisten vakausmaksujen tuomista yhteisen taakanjaon piiriin. Sopimus on tulossa kevään aikana eduskunnan käsittelyyn. Suomen ja suomalaisten pankkien etu olisi, että eduskunta lykkäisi sopimuksen hyväksymistä niin kauan, kunnes pandemian vaikutukset eri maiden pankkijärjestelmien kuntoon on selvitetty ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet on tehty.

Lisätietoja: johtaja, pääekonomisti Veli-Matti Mattila, puh. 020 793 4259
veli-matti.mattila@finanssiala.fi

johtava lakimies Olli Salmi, puh. 020 793 4249
olli.salmi@finanssiala.fi